

A túlélés és a továbbélés ereje

A napfényes aranykor világát élesen ellenpontoszza az Akadémiát a 20. század történelmi viharaiiban bemutató harmadik terem. A félbevágott térben a szomorú évszázad történelmi traumáit kényszerűen elviselő akadémiai tudásközpont jelenik meg sőtét kockaként, míg a vetített ledfal mögött megidéződnek azok az erőfeszítések, amelyek a legnehezebb időkben is megtartották a tudós közösséget, és ha nem is könnyen, mégis átvették egy – talán – boldogabb korb

Az Akadémiát jelképező fa itt már elveszítette leveleit. A teret a világháborúkra, a diktatúrákra, az elhurcolásokra, a kitelepítésekre utaló sín szeli ketté, a megrepedezett intézmény magányosan áll. Tetejéből szilánkfelhő robban ki: a szilánkokon a különböző korszakokban az Akadémiából kizárt – más-más színnel jelzett – tudósok nevei.

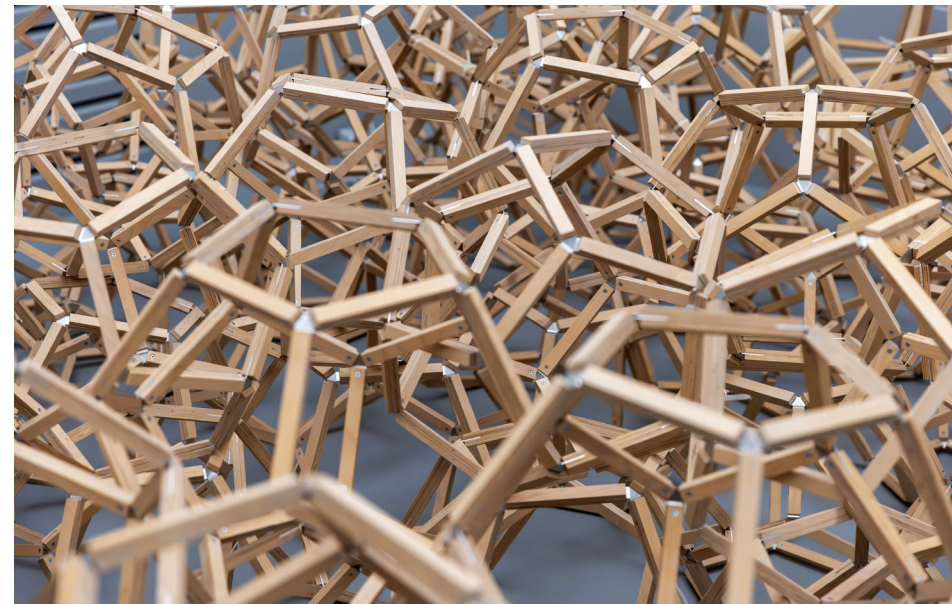
Az erős érzelmi és vizuális hatású ledfalvetítésen túl a bal oldalon az első világháború és a trianoni döntések után a háborús kötvényekbe fektetett vagyonát veszített Akadémia talpra állításáról, az állami támogatás kezdeti lépéseiről, valamint a két világháború közötti időszak rendeződési-visszarendeződési folyamatáról tájékozódhatnak, míg a jobb oldali részben az 1945 utáni ideológiai terheltségű időszak lassan konszolidálódó élete jelenik meg a komor hangulatú installációs térben. Megidéződnek azok a tudományos eredmények, amelyek fenntartották és továbbvitték az Akadémia-gondolatot.

Ideák és gyakorlat

A negyedik teremben egy kortárs alkotó, Orosz Klára *Platóni testek* című művészeti alkotásával megidézett, az antik görögöktől máig élő akadémiaeszme néz szembe akadémiai nagyságaink szellemi munkájának műtárgyaival, valamint több virtuális eszközön válogatásra kínáló, gazdag tudástárral.

A tudományok ideái így szembesülnek azok történelmi megvalósításával, ugyanakkor utalnak az akadémiai gondolat gyökereire, valamint emlékeztetnek rá, hogy a tudományos diskurzusok, a gondolatok összeszokrázása mindig a továbbfejlődést, az előrehaladást, a közösségek építését és megerősítését segíti.

A három nagyméretű digitális eszközön akadémiai filmhíradó-válogatás, a tudományos eredményekről választható film- és videóanyag, adatvizualizációs térképek, tudományos beszélgetések várják Önöket, illetve a 200 éves évfordulóra elkészült, *„Nemzeti létünknek révpartja” – Képek a Magyar Tudományos Akadémia első 200 évéből* című kisfilm, drónfelvételes intézményi bemutatkozás és a székház újjáépítésének felvételeiből válogathatnak.

Varázsos Akadémia

Az ötödik terembe érve a tudás egyik központjának, irányítójának, a modern Magyar Tudományos Akadémiának varázsos hatalmát érezhetik át. A térbe lépve forgatható óriásgömb varázslatos segítségével járhatják be az Akadémia székházát és városszervező környezetét. A Duna sodró folyama kísér bennünket – megidézve a reformkort, a székház egyre centrálisabb helyzetbe kerülő helyszínét, Széchenyi Lánchídját és Akadémiáját –, s ez a tudomány, a magyar tudományosság és az Akadémia erejének, változásának, fejlődésének, az idővel az Akadémián belül egyre nagyobb szerepet kapó természettudományok erejének metaforája is egyben.

A tudomány felfelé vezető hídján fellépkedve, balra a főváros tornyai mellett haladnak el, a város centrális magaslatáról, a külföldi tudósok nevét viselő órák alatt vissza- és előrenézve láthatják az Akadémia elmúlt 200 évét és tekinthetnek várakozón az elkövetkező évszázadokra. A lépcsőfokokon és a lépcső mellett üveggömbökbe zárt, megfajtott üzenetek: a különböző tudományterületek egy-egy, akár hétköznapiak tűnő tárgya és QR-kóddal megnyitó, varázslatot rejtő magyarázata. A tér legmagasabb pontján a magyar Nobel-díj éve és Karikó Katalin Nobel-díja a tudományos csúcsteljesítmény szimbólumává nő.

Az óriásképernyőn választható tartalmak: a Magyar Tudományos Akadémia stratégiai és jövőbe mutató sikertörténetei, a 11 jelenlegi akadémiai osztály forgó hologramja.

Tudományos összefüggésrendszer? Molekula- vagy sejtszerkezet? Kapcsolati háló? Tudományos hálózati rendszer? Orosz Klára *Dodeka-komplex* című, tálnyos, gazdag asszociációkra inspiráló alkotása napjaink és a jövő Akadémia-értelmezésére serkent.

VARÁZSHATALOM

TUDÁS
KÖZÖSSÉG
AKADÉMIA

MTA200

A Magyar Tudományos Akadémia
kiállítása az MNM KK Magyar Nemzeti
Múzeumban

MNM KK Magyar Nemzeti Múzeum,
József nádor-termek
1088 Budapest, Múzeum krt. 14–16.

2025. május 6. – október 26.

Kurátor: Császtvay Tünde
Látványtervező: Pintér Réka
Fotó: Budai Bálint

MTA 200 ÉVES
A MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

© Császtvay Tünde kurátor
MTA Kommunikációs Főosztály
2025 | mta.hu

A legtöbben tisztelettel gondolnak a Magyar Tudományos Akadémiára, de kevesen tudják, valójában mi is történt és történik a falai között. Sokan azt gondolják, a tudomány bonyolult, és távol áll tőlük, holott mindenkinek és mindenkiről szól, még ha ez mindig nem tudatosul is bennük.

Most kinyitjuk a Magyar Tudományos Akadémia kapuit – ünnepeljenek velünk! Lépjenek be a *Varázshatalom* című kiállításba, és keressék meg azokat az üzeneteket, műtárgyakat, szimbolikus tartalmakat, amelyekből felépíthetik a saját Akadémia-képüket. Ami megerősítheti azt a gondolatot, hogy a tudás nemcsak a társadalom motorja, hanem a mindenkori mindennapok világában is eligazít. Ami bizonyítja, hogy tevékenysége a mindenkori fejlődést segíti. Ami igazolja, hogy az összeadott tudás közösséget, társaságot teremt, az életünket teszi jobbá.

A Széchenyi István híres 1842-es akadémiai beszédéből választott cím utal arra, hogy az öt nagyon különböző hangulatú, más-más történeti korba bevezető, szimbolikus üzenetekkel teli, több mint 800 műtárgyat bemutató kiállítási teremben megidéződik a Magyar Tudományos Akadémia varázslatos múltja, jelene és jövője.

A tudás ligetei

Az első teremben azokkal a tudós társasági körökkel találkozhatnak, akik a 15. századtól a 18. század végéig álmodtak az akadémia intézményéről, hiszen felismerték, hogy a tudomány, a közös gondolkodás segíthet a társadalmi fejlődés elérésében is. A korai szellemi műhelyek tagjai Platón athéni iskolájának mintájára kertekben, hársfaligetekben, később pedig árnyas platánfák alatt beszélgetve, vitázva inspirálták egymást gondolataik kifejtésére, a világ rétegzett megismerésére és megértésére.

A 15. századi humanista tudósköröktől induló és a 18. század végéig egyre erősödő intézményesülési gondolatot öt idegsejt alakú szigeten öt szellemi műhely idézi meg, egy-egy híres tagjuk meg is elevenedik. A szigetek fölött agyat formázó szalag fut, melyen a tudós tevékenységüket segítő mecénások neve olvasható.

Az antikvitásban gyökerező tudományos gondolkodást és a szellemi magasságokba törekvést jelképezi a Montgolfier fivéreknek a terem közepén magasodó dombról szó szerint is elemelkedő, első, embert is szállító hőlégballonja, míg a domb alatt átvezető alagút mutatja azt az utat, amelyet e tudós körök bejártak, hogy megteremtsék a magyar fordításirodalom, a magyar tudomány és a szépirodalom nyelvét.

A napfényes aranykor

A második teremben a kertekből, ligetekből vastag törzsű arany platánfa fejlődött. A tudós társaságok, a későbbi Akadémia igazi aranykora kezdődik: Széchenyi István és barátai felajánlásával megalakult az intézmény, 1865-re felépült az Akadémia székháza, a tudósok szellemi eredményei pedig a 19. század végére látványosan fejlett polgári – benne tudományos – életet teremtettek, számos új tudományterület ekkor erősödött világhírűvé.

A kettéosztott tér egyik oldalán a polgári fejlődés egyre inkább urbanizálódó, napfényes utcáján, míg a másik oldalon az Akadémia belső tereiben

járunk. Itt az egy évszázad alatti, sietős polgári fejlődés folyamatának és a tudományosság intézményesülésének oda-vissza ható, egymást inspiráló viszonyrendszerét ismerhetik meg. Végigkövethetik az Akadémia alapításának történetét, intézményi megszerveződését, belső életét és a tudós közösség kiemelkedő alakjainak tevékenységét, szakmai vitáik harcokkal teli, mégis dinamikus és továbbblendítő erejét, társadalmi kisugárzását.

Az Akadémia felépült és az 1867-es királykoronázásra feldíszített székháza előtti félköríves, forgatható tükörszeletekben különböző fénytörésekben és értelmezési lehetőségekben elevenedik meg a mögöttünk hagyott tér és idő.

200 év: a közösség tudása – a tudás közössége.